

MUISTIKKA - UPPFÖLJNINGSVRKYTG

För tidig identifiering av minnessjukdomar bland personer med en utvecklingsstörning.

SYFTET MED UPPFÖLJNINGSVRKYGET MUISTIKKA:

Verktyget är inte diagnostiskt. Det är ett arbetsredskap för anhöriga, vårdare, handledare och närstående som känner oro för en eventuell minnessjukdom. Verktyget sammanställer symptom som tyder på minnessjukdom och den är även avsedd som stöd för läkaren vid fastställandet av en diagnos. Med hjälp av verktyget kan man dessutom följa upp hur minnessjukdomen framskider och hurdan effekt omsorgen och vården har.

ATT ANVÄNDA VRKYGET:

Uppföljningsverktyget MUISTIKKA är avsett för objektiv bedömning av minnessymptom.

Utvärderaren måste känna personen med utvecklingsstörning bra. Det lönar sig att bedöma symptomen och följa upp dem på ett intensivare sätt, till exempel under en period på cirka 3–6 månader. Instruktioner för användning av detta vertyg finns här: www.muistikka.fi.

Uppbyggnaden av uppföljningsverktyget MUISTIKKA har anpassats från verktyget NTG-Early Detection Screen for Dementia (EDSD).

Boende- eller serviceenhet:	
Klient:	Födelseid:
Uppföljningen utförd av:	Datum:
Uppföljningen utförd av:	Datum:
Uppföljningen utförd av:	Datum:

Åtgärder och planer efter bedömningen:

Åtgärder och planer:	Tidtabell:	Ansvarsperson(er):	Uppföljning:

MUISTIKKA - UPPFÖLJNINGSVRKYTG

Förändrad funktionsförmåga, del 1

Kryssa för det lämpligaste alternativet för varje förändring

SYMPTOM INOM OLIKA DELOMRÅDEN AV FUNKTIONSFÖRMÅGAN (Fysisk, psykisk och social)	DATUM	Noggrannare beskrivning av symptomet Den viktigaste förändringen är en förändring i vardagen, en förändring jämfört med tidigare.	Symptomet har alltid funnits	Symptomet har alltid funnits, men har blivit kraftigare	Symptomet är nytt, har uppstått under det innevarande året	Inga symptom
Förändrad energiskhet						
Förändrad självständighet						
Sömnstörningar och ändrad dygnsrytm						
Förändrad förståelse och förmåga att styra sitt beteende och rikta sin uppmärksamhet						
Dagliga humörsvängningar						
Irritation/ångest						
Förändrat beteende och förändrad personlighet						
Ätstörningar, viktminskning						

MUISTIKKA - UPPFÖLJNINGSVERKTYG

Kryssa för det lämpligaste alternativet för varje förändring

SYMPTOM INOM OLIKA DELOMRÅDEN AV FUNKTIONSFÖRMÅGAN (Fysisk, psykisk och social)	DATUM	Noggrannare beskrivning av symptomet Den viktigaste förändringen är en förändring i vardagen, en förändring jämfört med tidigare.	Symptomet har alltid funnits	Symptomet har alltid funnits, men har blivit kraftigare	Symptomet är nytt, har uppstått under det innevarande året	Inga symptom
Personlig hygien						
Gestaltningssvårigheter						
Epileptiska anfall						
Försvagad språklig förmåga						
Vanföreställningar						
Oroligt vandrande						
Förändrad gångstil						
Annat, vad?						

MUISTIKKA - UPPFÖLJNINGSVRKYTG

Förändrat minne, del 2

Kryssa för det lämpligaste alternativet för varje förändring

SYMPTOM VID HANTERING AV INFORMATION (kognitiv)	DATUM	Noggrannare beskrivning av symptomet Minnesproblem syns nödvändigtvis inte som första symptom – korttidsminnet kan vara dåligt redan tidigare.	Symptomet har alltid funnits	Symptomet har alltid funnits, men har blivit kraftigare	Symptomet är nytt, har uppstått under det innevarande året	Inga symptom
Svårt att känna igen närstående						
Glömmer namnet på närstående						
Svårt att komma ihåg sådant som hände nyligen						
Går vilse i en bekant miljö						
Saker försvinner, tappas bort eller finns på konstiga platser						
Svårt att lära sig nya färdigheter eller namn						
Orienteringen i tid och/eller rum har försvagats						
Annat, vad?						

BILAGA: noggrannare beskrivning av symptomen

Uppföljningsverktyget MUISTIKKA för tidig identifiering av minnessjukdomar bland personer med en utvecklingsstörning.

Förändrad funktionsförmåga, del 1

SYMPTOM INOM OLIKA DELOMRÅDEN AV FUNKTIONSFÖRMÅGAN (Fysisk, psykisk och social)	Noggrannare beskrivning av symptomet Den viktigaste förändringen är en förändring i vardagen, en förändring jämfört med tidigare.
Förändrad energiskhet	Minskat intresse för hobbyn och andra aktiviteter, försämrad initiativförmåga, försvagat hälsotillstånd, ökat allmänt insjuknande och minskat intresse för att följa med det som händer.
Förändrad självständighet	Försvagad funktionsförmåga (till exempel allmänt långsam och osäker), behöver mer hjälp med vardagssysslor, till exempel med att klä på sig, äta, gå på toaletten, inlärda färdigheter och vardagskunskaper försvinner, förändrad rörelseförmåga Apraxi = oförmåga att utföra rörelser, det vill säga försämrad smidighet (t.ex. svårare att klä på sig eller raka sig, det vill säga svårt att utföra rörelseserier även om motoriken fungerar).
Sömnstörningar och ändrad dygnsrytm	Alltför mycket eller för litet sömn, vaknar och/eller vandrar på nätterna, är förvirrad på nätterna och när han eller hon vaknar, sover mera på dagen, sover längre eller vaknar tidigare än förut, kan inte skilja på dag och natt, det vill säga förvirrad dygnsrytm osv.
Förändrad förståelse och koordination	Kan inte följa enkla anvisningar eller kan inte agera enligt anvisningarna, känner inte igen föremål och kan inte använda dem, till exempel bestick, upprepar samma saker och frågor, svårt att klä sig passande. Exekutiva funktioner, det vill säga funktionsstyrning = processer som kombinerar enkla funktioner till en komplicerad målinriktad verksamhet (t.ex. planmässighet, smidighet, flexibilitet och bevarandet av kontrollen)
Dagliga humörsvägningar	Får överraskande vredesutbrott, okontrollerbar gråt, skriker eller är tillbakadragen, ovillig/likgiltig, osäker, inbunden, verkar vara deprimerad.
Irritation/ångest	Verkar vara ångestfylld, upphetsad eller nervös, uppvisar verbal eller fysisk aggression.
Förändrat beteende och förändrad personlighet	Drar sig undan sociala aktiviteter och andra människors sällskap, pratar för sig själv, tidigare mycket social men numera inbunden, ler inte längre, det vill säga förändrat ansiktsuttryck, undviker svåra situationer, känslolivet försvagas eller personen blir alltför impulsiv och vidrör till exempel andra, pratar för sig själv, känner rädsla.
Ätstörningar, viktminskning	Problem som hör samman med att äta, till exempel att vägra äta eller problem med att hantera olika slags maträtter i munnen, svårt att äta, svårt att svälja (Aspiration = mat och/eller dryck dras in i luftstrupen/lungorna) fördröjd sväljreflex, ofrivillig eller kronisk viktminskning.
Personlig hygien	Bryr sig inte längre om sin hygien, toalettbesök, att byta smutsiga kläder, inkontinens och förlorad förmåga att hålla sig.
Gestaltningssvårigheter	Osäker till exempel när det gäller att gå över trösklar, mönstrade golv eller ojämna ytor (mattor), går vilse i en bekant miljö, hittar inte till toaletten eller till sitt eget rum, faller omkull och stöter till saker.
Epileptiska anfall	Ökat antal epileptiska anfall eller utbrott av epileptiska anfall.
Försvagad språklig förmåga	Inleder inte en diskussion eller får svårare att följa med en diskussion, hittar inte ord, läser och skriver mindre eller slutar helt att läsa och skriva. Afasi = språklig störning, det vill säga försämrad förmåga att förstå och producera tal (till exempel att komma ihåg, förstå eller hitta rätta ord).
Vanföreställningar	Hör och/eller ser sådant som inte finns, misstankar om stöld, svartsjuka, synvillor orsakade av reflektioner i glasytor och speglar.
Oroligt vandrande	Vandrar omkring på dagen och/eller natten, orolig.
Förändrad gångstil	Trippande, släpande eller gång med korta steg, gången har blivit osäker, svårt att komma igång, att sluta gå efter att han eller hon har kommit igång och svårt att vända om och gå tillbaka. Går bredbent eller med fötterna tätt intill varandra.

BILAGA: noggrannare beskrivning av symptomen

Uppföljningsverktyget MUISTIKKA för tidig identifiering av minnessjukdomar bland personer med en utvecklingsstörning.

Förändrat minne, del 2

SYMPTOM INOM INFORMATIONSHANtering (kognitivinen)	Noggrannare beskrivning av symptomet Minnesproblem syns nödvändigtvis inte som första symptom – korttidsminnet kan vara dåligt redan tidigare.
Svårt att känna igen närstående	Känner inte igen bekanta personer, till exempel släktingar/vänner/personalen Agnosi = försämrad förmåga att känna igen saker (till exempel ansikten eller föremål och svårt att förstå betydelsen av det han eller hon har sett).
Glömmer namnet på närstående	Kommer inte ihåg namnet på bekanta personer, minns inte heller namnet på nya vårdare.
Svårt att komma ihåg sådant som hände nyligen	Kommer inte ihåg sådant som har hänt nyligen, till exempel under den senaste veckan eller tidigare.
Går vilse i en bekant miljö	Hittar inte i en bekant miljö (till exempel det egna rummet, toaletten eller gemensamma utrymmen).
Saker försvinner, tappas bort eller finns på konstiga platser	Tappar bort eller förlägger föremål eller lägger bekanta föremål på fel platser.
Svårt att lära sig nya färdigheter eller namn	Problem att lära sig namnet på nya saker eller nya personer, komma ihåg saker och hitta saker i minnet.
Orienteringen i tid och/eller rum har försvagats	Förlorar tidsuppfattningen (t.ex. tid på dygnet, veckodag, årstider), vet inte var han eller hon är och hittar inte till en viss plats.

KÄLLOR SOM KÄLLOR FÖR VERKTYGET HAR ANVÄNTS:

Arvio Maria, 2005. Handboken Downs syndrom och symptom på minnessjukdom (på finska). Janssen-Cilag, Esbo.

Arvio Maria och Castrén Maija, 2015. Utvecklingsstörningar och minnessjukdomar (på finska). Duodecim, Helsingfors.

Vahtera Marjaliisa, 2002. Demens hos personer med minnessjukdomar, Kehitysvammaliitto ry, Helsingfors (på finska).

Minnessjukdomar. God medicinsk praxis-rekommendation. Arbetsgrupp tillsatt av Finska Läkarföreningen Duodecim och kardiologiska Föreningen i Finland. Helsingfors: Finska Läkarföreningen Duodecim, 2014 (refererad 3.3.2017). Tillgänglig på nätet: www.käypähoito.fi

Projektet MuKeva, 2013–2014. Finlands Demensförening ry.

National Task Group, **Early Detection Screen for dementia, v.1.** /2013 <https://aadmd.org/ntg/screening>

Seppälä Heikki och Sundin Markus, 2011. TOIMI-metoden för beskrivning av den psykosociala funktionsförmågan. (på finska) Kehitysvammaliitto ry.

©Pohjois-Savon Muisti ry
©Savon Vammaisasuntosäätiö